

Poznanie społeczne a funkcje wykonawcze u dorosłych osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu

Streszczenie

Problem: celem pracy jest ocena poznania społecznego (social cognition) oraz funkcji wykonawczych (executive function), a także związku pomiędzy tymi procesami u wysokofunkcjonujących dorosłych mężczyzn ze spektrum autyzmu (high functioning autism, HFA). Dotychczasowe badania traktują te procesy oddzielnie a związek między nimi nie jest jednoznacznie określony. Badanie poznania społecznego dotyczyło percepcji emocji (emotion perception) oraz funkcji o wyższym stopniu zaawansowania, czyli teorii umysłu (theory of mind) (Nowogrodzka, 2014). Badanie funkcji wykonawczych natomiast podejmowania przez człowieka różnych form aktywności o świadomym, zamierzonym i planowym charakterze (Jodzio, 2008). Przewidywano, że mężczyźni ze spektrum autyzmu (autism spectrum disorder, ASD) będą charakteryzowali się obniżonym poziomem funkcji poznania społecznego i funkcji wykonawczych w porównaniu z grupą kontrolną bez cech ASD. Zakładano również powiązanie deficytów funkcji wykonawczych z deficytami w funkcjach poznania społecznego.

Metoda: w badaniu wzięto udział 60 osób. Grupa badana liczyła 30 osób w wieku od 18-61 roku życia, zaś grupa kontrolna 30 osób w wieku od 21 do 47 roku życia. Do oceny poznania społecznego zastosowano Mini Profile of Nonverbal Sensitivity (MiniPONS), Penn Emotional Facial Recognition - PENN ER40, Test Wskazówek (Hinting Task). Do oceny funkcji wykonawczych natomiast Test fluencji słownej (*Controlled Oral Word Association Test, COWAT*), Test Łączenia Punktów część B (*Trail Making Test – TMT part B*, podtest WAIS-R(PL) - Symbole Cyfr (*Digit symbol substitution test (DSST)*), Test d2 do badania uwagi (*The d2 Test of Attention*), Test Sortowania Kart z Wisconsin (*Wisconsin Card Sorting Test, WCST*).

Wyniki: uzyskane wyniki wskazują, że mężczyźni z ASD mają mniejszą zdolność rozumienia stanów umysłów innych osób oraz że nie różnią się pod kątem funkcji wykonawczych od grupy kontrolnej bez cech ASD. Widoczne są tylko różnice na poziomie tendencji statystycznej. Obserwuje się również powiązanie między

poznaniem społecznym a funkcjami wykonawczymi w badanej grupie osób.

Dyskusja: przeprowadzone badania wskazują, że nie istnieje jednolity profil neuropsychologiczny osób ze spektrum autyzmu oraz że badane grupy nie różnią się pod kątem zdolności do rozpoznawania emocji i stanów emocjonalnych za pomocą mimiki oraz gestów. Badanie wskazuje również na deficyty wczuwania się w stany emocjonalne innych wśród badanej grupy. Zaobserwować można również powiązanie pomiędzy poznaniem społecznym a funkcjami wykonawczymi. Uzyskane wyniki mogą posłużyć zarówno w procesie diagnostycznym jak i terapeutycznym